

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

385.	Хэлэлцээр болон гүйцэтгэх протокол батлах тухай	Дугаар 295	1445
386.	Хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 298	1445
387.	Журам шинэчлэн батлах тухай	Дугаар 301	1453

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2014 оны 9 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 295

Улаанбаатар
хот

**Хэлэлцээр болон гүйцэтгэх
протокол батлах тухай**

Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Улаанбаатар хотод 2014 оны 9 дүгээр сарын 3-ны өдөр гарын үсэг зурсан “Монгол Улсын иргэд, Оросын Холбооны Улсын иргэд харилцан зорчих нөхцөлийн тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр”, “Хууль бусаар байгаа иргэдийг буцаан шилжүүлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр” болон “Хууль бусаар байгаа иргэдийг буцаан шилжүүлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх журмын тухай гүйцэтгэх протокол”-ыг тус тус баталсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Н.АЛТАНХУЯГ

ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ САЙД

Л.БОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2014 оны 9 дүгээр
сарын 18-ны өдөр

Дугаар 298

Улаанбаатар
хот

Хөтөлбөр батлах тухай

Хог хаягдлын тухай хуулийн 6.1.5-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр”-ийг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг баталж, мэргэжил, арга зүйн болон удирдлага, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч, хяналт тавьж ажиллахыг Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайд С.Оюунд үүрэг болгосугай.

3. Тухайн салбар, нутаг дэвсгэрийнхээ хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг батлан хэрэгжүүлэхийг сайд, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт үүрэг болгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Н.АЛТАНХУЯГ

**БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НОГООН
ХӨГЖЛИЙН САЙД**

С.ОЮУН

Засгийн газрын 2014 оны 298 дугаар
тогтоолын хавсралт

**ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙГ САЙЖРУУЛАХ
ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

Нэг. Үндэслэл, шаардлага

Монгол Улсын Үндсэн хуульд Монгол Улсын иргэн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй гэж заасан ба Монгол Улсын Мянганы хөгжлийн зорилтод суурилсан үндэсний хөгжлийн цогц бодлого, Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Ногоон хөгжлийн бодлого, Шинэ бүтээн байгуулалт дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөр зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд хог хаягдлын менежментийг сайжруулж хог хаягдлыг бууруулах, хүн амын амьдрах тав тухтай эрүүл, аюулгүй орчин бүрдүүлэх чиглэлээр зорилтуудыг тодорхойлсон байдаг. 2012 онд байгаль орчны багц хуулийн шинэчлэлийн хүрээнд Хог хаягдлын тухай хуулийг шинэчлэн баталсан бөгөөд уг хуулийн 6.1.5-д хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөрийг Засгийн газар батлахаар заасан нь энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулах эрх зүйн үндэслэл болж байна.

Хүн амын өсөлт, хотжилт, үйлдвэржилтийн нөлөөгөөр хог хаягдлын хэмжээ жил тутамд дунджаар 500 мянган тонноор нэмэгдэхийн зэрэгцээ төрөл, бүтцийн хувьд ч өөрчлөгдөх болсон. Тухайлбал, 2009

онд жилд 820 мянган тонн хог хаягдал улсын хэмжээнд гаргадаг байсан бол 2013 оны байдлаар 2.4 сая тонн хог хаягдал үүсч, 4 жилийн дотор 3 дахин нэмэгджээ. Үүнээс төмөр металлын хаягдлыг оруулалгүйгээр 4.4 хувийг нь дахин ашигласан байна. Хог хаягдлын хэмжээ нэмэгдэж байгаагийн гол шалтгаан нь бараа, бүтээгдэхүүний хэрэглээ огцом өсч байгаатай холбоотой юм. Тухайлбал, 2011 оны байдлаар импортоор авсан химийн бодис 8.9%, албан тасалгааны тоног төхөөрөмж, электрон бараа 28.6%, аккумулятор, хуучин дугуй 28.1%, хуучин автотээврийн хэрэгсэл 71.8%-иар тус тус өссөн байна.

Одоо улсын хэмжээнд 329 сум, суурин газар, 21 аймгийн төвд 1-2, Улаанбаатар хотын хэмжээнд 5, нийт 396 хог хаягдлын төвлөрсөн цэг ажиллаж, 125 мян.га талбайг хамарч байна. Зөвхөн ердийн хог хаягдал төдийгүй уул уурхайн үйл ажиллагаанаас гарах хүнд металл, химийн хорт бодис агуулсан хаягдал, чанарын шаардлага хангахгүй болсон химийн бодис, пестицид, тэдгээрийн сав, баглаа боодол, ашигласан тос, зай хураагуур, мөнгөн ус агуулсан хэмжлийн багаж, хаягдал бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн лаг зэрэг үйлдвэрлэл, ахуйгаас гарах аюултай хог хаягдлын хэмжээ ч ихэсч, хур хуримтлал бий болсоор байна. Энэ талаар 2009 онд хэсэгчлэн хийсэн тооллого судалгааг эс тооцвол улсын хэмжээнд аюултай хог хаягдлын нэгдсэн бүртгэл, хяналтын ажил бараг бүхэлдээ орхигдсон.

Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн төв байгууллага 2007 оноос эхлэн 21 аймгийн төвийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийг ландфилл технологийн дагуу засч тохижуулах ажлыг үе шаттайгаар хийх шаардлагыг орон нутагт тавьж, тодорхой хэмжээний хөрөнгө оруулалт хийсэн боловч энэ ажил өнөөг хүртэл технологийн дагуу бүрэн хийгдэж чадахгүй байна.

Харин Улаанбаатар хотын хувьд 2006-2010 онд Япон улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжаар Японы олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллага (ЖАЙКА)-ын хэрэгжүүлсэн “Улаанбаатар хотын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах төсөл”-ийн хүрээнд Сонгинохайрхан дүүргийн Нарангийн энгэрт ахуйн хог хаягдлыг булшлах төвлөрсөн цэг байгуулж, хог тээвэрлэх автомашины парк шинэчлэлийг хийсэн. Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчид 2013 оны 13 дугаар тогтоолоороо “Улаанбаатар хотын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах 2013-2016 оны хөтөлбөр” батлан гаргаж, хог хаягдлыг зориулалтын уутанд хийлгэж хэвшүүлэх, нийтийн эдэлбэр газрын цэвэрлэгээг өргөжүүлэх, барилгын хог хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэр байгуулах зэрэг олон ажлыг өрнүүлж байна.

Гэсэн хэдий ч бодит байдал дээр хотын захын хороолол, хөдөө орон нутаг хогондоо дарагдсан байдал хэвээрээ, хог хаягдлын нэгдсэн

менежментийн тогтолцоо төлөвшөөгүй, хатуу хог хаягдлыг ил задгай хамаагүй хаядаг, тогтмол хугацаанд татан зайлуулдаггүй, зөвхөн газарт дарж булах аргаар устгадаг, аюултай хог хаягдлыг устгах зориулалтын байгууламж байхгүйгээс ихээхэн хэмжээний хуримтлал үүссэн, хог хаягдлын цэгүүд эрүүл ахуйн шаардлага хангахгүй байгаа зэргээс хүрээлэн байгаа орчин бохирдож, хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлсөөр байна.

Иймд ногоон хөгжлийн үзэл санааг дэлгэрүүлэн хог хаягдлын менежментийг шинэ шатанд гаргаж нөөц, түүхий эдийн хэмнэлттэй, үр ашигтай, хаягдал багатай цэвэр технологийг дэмжих замаар хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр бууруулах, бохирдуулагч нь төлбөр төлөх, 3R (бууруулах, дахин боловсруулах, эргүүлэн ашиглах) зарчимд тулгуурлан иргэдийн сэтгэлгээг өөрчилж, ухамсрыг дээшлүүлэх, хог хаягдлыг зайлуулах дэд бүтцийг бий болгох, чадавхийг бэхжүүлэх, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын нийгмийн хариуцлагыг өндөржүүлж, бүх нийтийн оролцоотойгоор хамтдаа хог хаягдлыг бууруулж, цэвэр эрүүл орчинг бүрдүүлэх чиглэлээр зорилго, үйл ажиллагааг тодорхойлж нэн даруй хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго, зорилтууд

2.1. Нөөцийн үр ашигтай, хэмнэлттэй хэрэглээ, технологийг дэмжин хаягдлыг бууруулж, байгаль орчинд хал багатайгаар зайлуулах, хүн амд амьдрах орчны эрүүл ахуйн мэдлэг, зөв дадлыг олгох замаар хатуу хог хаягдлын зохистой менежментийг төлөвшүүлж, цэвэр эрүүл орчин бүрдүүлэхэд энэхүү хөтөлбөрийн зорилго оршино.

2.2. Хөтөлбөрийн зорилгыг хангахын тулд дараах зорилтуудыг шийдвэрлэнэ:

2.2.1. хог хаягдлын эрх зүйн орчин, менежментийг боловсронгуй болгож хэрэгжилтийг сайжруулах, хариуцлага, урамшууллын тогтолцоог бүрдүүлэх;

2.2.2. үйлдвэрлэлийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх, нөөц, түүхий эдийн зарцуулалтыг багасгах, хэмнэх замаар хог хаягдлыг бууруулах болон хаягдалгүй дэвшилтэт технологийг дэмжих, үйлдвэрлэлийн хог хаягдлын зохистой менежмент, хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх;

2.2.3. аюултай хог хаягдлын менежментийг сайжруулж байгаль орчинд хал багатайгаар зайлуулах чадавхийг бүрдүүлж, аюултай хаягдал хуримтлагдахаас сэргийлэх;

2.2.4. хүн амд ногоон хэрэглээний соёл, хог хаягдлыг ангилан ялгах, амьдрах орчны эрүүл ахуйн зөв дадлыг төлөвшүүлэх замаар амьдралын тав тухтай орчин бүрдүүлэх;

2.2.5. хог хаягдлыг дахин боловсруулах, эргүүлэн ашиглах, эрчим хүч гаргах зэрэг нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх замаар байгальд булж зайлуулах хаягдлын хэмжээг бууруулах.

Гурав. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд баримтлах зарчим

3.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дараах зарчмыг баримтална:

3.1.1. хог хаягдлын ангилан ялгалт, дахин боловсруулалт, эргүүлэн ашиглалтыг хөхиүлэн дэмжих;

3.1.2. хог хаягдлыг байгаль орчинд хал багатай арга технологиор зайлуулах;

3.1.3. хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах, үйлдвэрлэл дээр нь бууруулах;

3.1.4. үйлдвэрлэлийн хог хаягдлын менежментийг тухайн үүсгэгчээр нь хариуцуулах, бохирдуулагч нь төлбөр төлөх;

3.1.5. иргэд, хувийн хэвшлийн оролцоог дэмжих, түншлэлд тулгуурлах;

3.1.6. гадаад орны хог хаягдлын менежментийн тэргүүн туршлагыг өөрийн онцлогт тохируулан бүтээлчээр нэвтрүүлэх.

Дөрөв. Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

4.1. Хөтөлбөрийн 2.2.1-д заасан зорилтын хүрээнд дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.1.1. хог хаягдлын зохистой менежментийн тогтолцоог бүрдүүлэх, үйлдвэрлэгч нь бараа бүтээгдэхүүний сав, баглаа боодлыг эргүүлэн татаж ашиглах, хариуцлага хүлээлгэх, техникийн болон менежментийн шаардлага тогтоох, хог хаягдлыг бууруулах эдийн засгийн хөшүүрэг бий болгох чиглэлээр эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох;

4.1.2. хог хаягдлын тооллого явуулж бүртгэлжүүлэн, мэдээллийн цахим сан бүрдүүлж хог хаягдлын хэмжээ, урсгалыг байнгын хяналттай болгох;

4.1.3. хог хаягдлын менежментийн тогтвортой санхүүжилтийн орчин, дэд бүтцийг бий болгох;

4.1.4. аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг бүр хог хаягдлын менежментийг сайжруулах мастер төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлэх, энэ хүрээнд хог хаягдлыг бууруулах, дахин боловсруулах өртөг-үр ашгийн тооцоо, хөрөнгө оруулалтын зардлыг тооцоолж гаргах;

4.1.5. хог хаягдлын ангиллын систем, менежментийн тогтолцоонд Европын холбооны стандартыг нэвтрүүлэх;

4.1.6. хог хаягдлын менежментэд төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг өргөнөөр ашиглаж, хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах үйл ажиллагааг түншлэлийн хүрээнд хэрэгжүүлэх санал, санаачилгыг дэмжих.

4.2. Хөтөлбөрийн 2.2.2-т заасан зорилтын хүрээнд дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.2.1. холбогдох яамд тухайн салбарын үйлдвэрлэл эрхлэлтээс гарах хатуу хог хаягдлыг хянах, байгаль орчинд халгүй арга технологиор зайлуулах менежментийн төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлэх;

4.2.2. нөөц, түүхий эдийн зарцуулалтыг багасгах, хэмнэх, үйлдвэрлэлийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх замаар хог хаягдлыг бууруулах, хаягдалгүй дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэхийг бодлогоор дэмжих;

4.2.3. хог хаягдлыг бууруулах, менежментийг сайжруулах шийдлүүд, гадаад орны тэргүүн туршлагыг судалж, туршин нэвтрүүлэх;

4.2.4. хог хаягдал, хорт бодисын ялгарлаас үүдэлтэй орчны бохирдлыг хянах хяналт-шинжилгээний сүлжээг өргөжүүлж, шинжлэх лабораторийн чадавхийг бэхжүүлж хүрээлэн байгаа орчны чанарын бодит мэдээлээр хангагдах.

4.3. Хөтөлбөрийн 2.2.3-т заасан зорилтын хүрээнд дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.3.1. аюултай хог хаягдлын менежмент, зохицуулалтын чиглэлээр эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох;

4.3.2. хүн амын эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх эрсдэл бүхий хог хаягдлыг халгүй аргаар зайлуулах, эдийн засгийн эргэлтэд оруулах зорилгоор хог хаягдлыг дахин боловсруулах, устгал хийх “экопарк” хотхон байгуулах;

4.3.3. аюултай хог хаягдлыг устгах, түр хадгалах зориулалтын байгууламжийг бүсчлэн байгуулж аюултай хог хаягдлын хяналтгүй тархалтыг хумих чадавхийг бүрдүүлэх;

4.3.4. аюултай хог хаягдлын талаарх хуулийн хэрэгжилтийг хангах менежментийн чадавхийг бэхжүүлж, сургалт, сурталчилгааг өргөжүүлэх, хүн амын эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх эрсдэлтэй импортын бараа, бүтээгдэхүүний хэрэглээг хязгаарлах.

4.4. Хөтөлбөрийн 2.2.4-т заасан зорилтын хүрээнд дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.4.1. ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах, тээвэрлэх, татан зайлуулах дэд бүтцийн байгууламж, машин механизмыг хүртээмжтэй байдлаар бий болгох, холбогдох заавар, аргачлал, стандартыг боловсруулж нэвтрүүлэх, үйл ажиллагааг зохион байгуулах;

4.4.2. ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах, зориулалтын уут сав хэрэглэх, хогийн цэгт хаях зэрэг дадал хэвшлийг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн сургалт, сурталчилгаа өргөнөөр явуулах, иргэдийн санал, санаачилгыг дэмжих;

4.4.3. хог хаягдлыг бууруулах, амьдрах орчноо цэвэрлэж тохижуулах чиглэлээр орон нутгийн засаг захиргааны зүгээс нийтийг хамарсан кампанит ажлуудыг зохион байгуулах;

4.4.4. хот, суурин газар бүрт эрүүл ахуйн шаардлага хангасан хогийн цэг байгуулах, өргөтгөх;

4.4.5. ахуйн хэрэглээнээс гарах хог хаягдлын ангилал, дахин боловсруулалт, химийн бодисын зохистой хэрэглээ, хувь хүний нийгмийн хариуцлагын талаар олон нийтэд мэдлэг олгох.

4.5. Хөтөлбөрийн 2.2.5-д заасан зорилтын хүрээнд дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.5.1. бараа бүтээгдэхүүний сав, баглаа боодлыг үйлдвэрлэгч эргүүлэн татаж ашиглах, дахин боловсруулах тогтолцоог нэвтрүүлэх;

4.5.2. хог хаягдлыг дахин боловсруулах, эрчим хүч гаргах, бордоо, зам талбай, барилгын материал үйлдвэрлэх зэрэг нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн бий болгох үйл ажиллагааг дэмжих;

4.5.3. компанийн нийгмийн хариуцлагыг өндөржүүлж, үйлдвэрлэгчид хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах, үйлдвэрлэл дээр нь бууруулах, импортлогчид олон дахин ашиглагдах бараа бүтээгдэхүүн нийлүүлэх, өөрсдийн нийлүүлж байгаа бараанаас гарах хог хаягдлын менежментийг шийдэх, хариуцлага хүлээх чиглэлээр эрх зүйн зохицуулалт бий болгож хэрэгжүүлэх.

Тав. Хэрэгжүүлэх хугацаа

Хөтөлбөрийг 2 үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ:

I үе шат (2014-2017 он)

Хог хаягдлыг бууруулах эрх зүй, зохион байгуулалтын орчны боловсронгуй болгож, менежментийг сайжруулах, дэд бүтцийн болон санхүүгийн чадавхийг бэхжүүлэх, хог хаягдлыг бууруулах үйл ажиллагаанд иргэд, хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх, зөв дадал, хэвшлийг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн цогц бодлого, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

II үе шат (2018-2022 он)

Хог хаягдлаас үүдэлтэй орчны доройтлыг нөхөн сэргээх ажлыг эрчимжүүлж, ногоон хэрэглээний соёл, нийгмийн хариуцлагын ойлголтыг төлөвшүүлж, хог хаягдлын зохистой менежментийн тогтолцоо бий болж цэвэр эрүүл орчин бүрдэнэ.

Зургаа. Санхүүжилт

6.1. Хөтөлбөрийн санхүүжилтийг дараах эх үүсвэрээс бүрдүүлнэ:

- 6.1.1. улсын болон орон нутгийн төсөв;
- 6.1.2. хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж;
- 6.1.3. олон улсын байгууллага, хандивлагчийн зээл, тусламж;
- 6.1.4. аж ахуйн нэгж, байгууллагаас гаргах хөрөнгө;
- 6.1.5. бусад эх үүсвэр.

Долоо. Хүрэх үр дүн, шалгуур үзүүлэлт

7.1. Хөтөлбөр хэрэгжсэнээр хог хаягдлын зохистой менежментийн эхлэл тавигдаж, хот суурин газарт эрүүл ахуйн шаардлага хангасан төвлөрсөн хогийн цэгийн үйл ажиллагаа жигдэрч, нийт хог хаягдлын 20-оос доошгүй хувийг эргүүлэн ашиглах, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх замаар дахин боловсруулж, хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах дадал хэвшиж, хог хаягдлын урсгалын статистик мэдээ, цахим сан бүрдүүлэх, аюултай хог хаягдал хуримтлагдахаас сэргийлэх чадавх бүрдсэн байна.

7.2. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг дараах байдлаар тогтоож, 2013 оны тоон мэдээллийг суурь болгон авч үзнэ:

Шалгуур үзүүлэлт	нэгж	Суурь үзүүлэлт	Хүрэх түвшин	
		2013 он	2018 он	2022 он
Байгальд булж зайлуулах хог хаягдлын хэмжээ	сая.тн	2.3	3.2	4.3
	хувь	95.6	90	78
Дахин боловсруулсан, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хог хаягдлын хэмжээ	хувь	4.4	10	22
Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах мастер төлөвлөгөө	тоо	12	22	336
Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан хогийн цэг	тоо	3	12	40
Хог хаягдлыг устгаж зайлуулах зориулалтын байгууламж	тоо	15	20	200
Сав, баглаа боодлыг эргүүлэн ашиглах хэмжээ	тн/жил	17700	70200	135000
Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо ISO 14000 стандартыг нэвтрүүлэх аж ахуйн нэгж, байгууллага	тоо	1	4	20

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2014 оны 9 дүгээр сарын 18-ны өдөр

Дугаар 301

Улаанбаатар хот

Журам шинэчлэн батлах тухай

Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуулийн 6.1.5-ыг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журам”-ыг хавсралт ёсоор шинэчлэн баталсугай.

2. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Журам шинэчлэн батлах тухай” Засгийн газрын 2010 оны 2 дугаар сарын 10-ны өдрийн 36 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Н.АЛТАНХУЯГ

**БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ
УХААНЫ САЙД**

Л.ГАНТӨМӨР

Засгийн газрын 2014 оны 301 дүгээр
тогтоолын хавсралт

ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИЙН ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү журмын зорилго нь шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх үндсэн зарчмыг тогтоох, түүнтэй холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2. Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл (цаашид энэ журамд “төсөл” гэх) гэж Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.8-д заасныг ойлгоно.

1.3. Төсөл нь дараах төрөлтэй байна:

- 1.3.1. суурь судалгааны төсөл;
- 1.3.2. хөтөлбөрийн зорилтот төсөл;
- 1.3.3. захиалгат төсөл;
- 1.3.4. цөм технологийн төсөл;
- 1.3.5. инновацийн төсөл;
- 1.3.6. гадаадтай хамтарсан төсөл.

1.4. Энэ журамд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

1.4.1. “суурь судалгааны төсөл” гэж хүн, нийгэм, хүрээлэн байгаа орчны хөгжлийн үндсэн зүй тогтлын талаар шинэ мэдлэг, мэдээллийг бий болгоход чиглэсэн төслийг;

1.4.2. “хөтөлбөрийн зорилтот төсөл” гэж нийгмийн болон салбарын хөгжлийн урт, дунд хугацааны стратеги, төлөвлөгөө, хөтөлбөр, бодлогын баримт бичгийн хүрээнд хэрэгжиж байгаа төслийг;

1.4.3. “захиалгат төсөл” гэж Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээ болон төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллага, агентлаг, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны тулгамдсан асуудлыг судалж шийдвэрлэхэд чиглэсэн төслийг;

1.4.4. “цөм технологийн төсөл” гэж Засгийн газраас баталсан шинжлэх ухаан, технологийн тэргүүлэх чиглэл, цөм технологийн жагсаалтад хамаарах технологийн судалгаа боловсруулалтын ажлыг хэрэгжүүлэх төслийг;

1.4.5. “инновацийн төсөл” гэж судалгаа боловсруулалтын ажлын үр дүнг үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд туршин нэвтрүүлэхэд чиглэсэн төслийг;

1.4.6. “гадаадтай хамтарсан төсөл” гэж Монгол Улсын Засгийн газар, шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагаас гадаад улс, олон улсын байгууллагатай хамтран ажиллах гэрээ (хэлэлцээр)-ний хүрээнд хэрэгжүүлэх 2 болон олон талт төслийг;

1.4.7. “итгэмжлэн хадгалагч” гэж шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрээр батлагдсан, эрдэм шинжилгээний ажлын тайланг архивлан хадгалах, түүний мэдээллийн нууцыг хамгаалах, төслийн үр дүн, шинэ мэдлэгийг түгээн дэлгэрүүлэх үүрэг бүхий байгууллагыг.

1.5. Төсөл хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа нь дараах үе шаттай байна:

- 1.5.1. захиалах, дэвшүүлэх, нээлттэй зарлах;
- 1.5.2. боловсруулах, мэдүүлэх;
- 1.5.3. сонгон шалгаруулах;
- 1.5.4. гэрээ байгуулж баталгаажуулах;
- 1.5.5. санхүүжүүлэх;
- 1.5.6. хэрэгжилтийн явц, гүйцэтгэлд хяналт тавих;
- 1.5.7. үр дүнг мэдээлэх, тайлагнах, баталгаажуулах;
- 1.5.8. үр дүнг хүлээлгэн өгөх, санхүүгийн тооцоо хийх.

1.6. Төсөл хэрэгжүүлэхэд дор дурдсан үндсэн зарчмыг баримтална:

- 1.6.1. үр ашигтай байх;
- 1.6.2. тэгш өрсөлдөх боломжтой байх;
- 1.6.3. ил тод байх;
- 1.6.4. шинжлэх ухаан, технологийн тэргүүлэх чиглэлд хамаарах төслийг эхний ээлжинд сонгон хэрэгжүүлэх.

1.7. Төслийн захиалагч нь төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллага, агентлаг, аж ахуйн нэгж, иргэн байна. Төрийн захиргааны төв байгууллага, агентлаг болон нутгийн захиргааны байгууллага нь аж ахуйн нэгжтэй хамтран төсөл захиалж болно.

1.8. Гадаадтай хамтарсан төслийг гадаад улс, олон улсын байгууллагатай хамтран ажиллах гэрээ (хэлэлцээр)-нд заасны дагуу хэрэгжүүлнэ.

1.9. Суурь судалгааны төсөл, инновацийн төслийг эрдэм шинжилгээний байгууллага, судлаачдын баг, судлаач дэвшүүлнэ. Инновацийн төслийг төрийн захиргааны байгууллага дэвшүүлж болно.

1.10. Төслийн гүйцэтгэгч нь дор дурдсан этгээд байна:

1.10.1. эрдэм шинжилгээний байгууллага;

1.10.2. аж ахуйн нэгж, байгууллага;

1.10.3. судлаачдын баг;

1.10.4. Монгол Улсын болон гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн.

1.11. Төслийн удирдагч нь докторын зэрэгтэй байна. Удирдагчийг шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрээр өөрчилж болно. Удирдагчид олгох нэмэгдэл цалин, урамшлын хэмжээг төсөл хэрэгжүүлэх гэрээнд заасан байна.

1.12. Төслийн хэрэгжилтийн явцад бий болсон оюуны өмчийг өмчлөх, эзэмших асуудлыг Инновацийн тухай хуулийн 27.1-д заасны дагуу шийдвэрлэх бөгөөд төсөл хэрэгжүүлэх, санхүүжүүлэх гэрээ/цаашид “гэрээ” гэх/-нд тусган хэрэгжүүлэх арга хэмжээг Шинжлэх ухаан, технологийн сан/цаашид “сан” гэх/ зохион байгуулна.

1.13. Төсөл хэрэгжүүлэх хугацаа 3 хүртэл жил байна.

Хоёр. Төсөл захиалах, дэвшүүлэх, зарлах

2.1. Захиалагч ирэх оноос шинээр хэрэгжүүлэх захиалгат төслөөр шийдвэрлүүлэх асуудлаа тодорхойлж, саналаа (цаашид “захиалагчийн санал” гэх) тухайн оны 3 дугаар сарын 1-ний дотор шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.

2.2. Захиалагчийн санал нь дор дурдсан бүрдэлтэй байна:

2.2.1. шийдвэрлүүлэх асуудлын сэдэв;

2.2.2. шаардлага, үндэслэл, судалгаа;

2.2.3. үр дүнг хүлээн авах хугацаа;

2.2.4. захиалагчаас гаргах хөрөнгийн хэмжээ;

2.2.5. үр дүнгийн даалгавар, шалгуур үзүүлэлт;

2.2.6. нэвтрүүлэх, ашиглах, борлуулахад захиалагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага;

2.2.7. үр дүнг нэвтрүүлж ашигласнаас олох эдийн засгийн үр ашиг, нийгмийн ач холбогдлын талаарх төсөөлөл.

2.3. Шинжлэх ухаан, технологийн салбар зөвлөл (цаашид “салбар зөвлөл” гэх) нь захиалагчийн саналыг захиалагчийн төлөөллийг санал өгөх эрхтэйгээр оролцуулан тухайн оны 3 дугаар сард багтаан хэлэлцэж, төслийн сэдвийг сонгоно. Салбар зөвлөлийг үндсэн 11, шинжлэх ухааны салбар тус бүрээс 6 гишүүнтэйгээр бүрдүүлж, шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрээр 2 жилийн хугацаатайгаар байгуулна.

2.4. Салбар зөвлөлөөр дэмжигдсэн захиалагчийн санал, төслийн сэдвийг Шинжлэх ухаан, технологийн үндэсний зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцүүлнэ.

2.5. Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага нь захиалгат төслийн гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах болзлыг тухайн оны 5 дугаар сард багтаан хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр нийтэд зарлана.

2.6. Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага нь ирэх оноос эхлэн хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зорилтот, цөм технологийн, инновацийн төслийн болзлыг тухайн жилийн эхний улиралд багтаан зарлана.

2.7. Энэ журмын 9-д заасан хуулийн этгээд, иргэн нь суурь судалгааны төслийг жил бүрийн 3 дугаар сарын 1-ний дотор дэвшүүлнэ.

Гурав. Төсөл боловсруулах, мэдүүлэх, бүртгэх

3.1. Төслийн удирдагч нь төслийн баримт бичгийг зарласан болзол, шаардлагын дагуу боловсруулж, шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагад тогтоосон хугацаанд цахим хэлбэрээр мэдүүлнэ.

3.2. Төслийн баримт бичиг нь дор дурдсан бүрдэлтэй байна:

3.2.1. төслийн нэр;

3.2.2. хугацаа (эхлэх, дуусах он, сар);

3.2.3. захиалагч (дэвшүүлэгч);

3.2.4. гүйцэтгэгч байгууллага;

3.2.5. санхүүжүүлэх этгээд;

3.2.6. нийт зардал;

3.2.7. удирдагчийн овог, нэр, регистрийн дугаар, албан тушаал, мэргэжил, боловсролын болон эрдмийн зэрэг, цол;

3.2.8. оролцогчдын овог, нэр, регистрийн дугаар, албан тушаал, мэргэжил, боловсролын болон эрдмийн зэрэг цол, төсөлд тэдний

оролцох хэлбэр (үндсэн болон туслан гүйцэтгэгч, гэрээгээр ажиллах гэх мэт);

3.2.9. гүйцэтгэх үндэслэл, шаардлага;

3.2.10. урьдчилсан судалгаа хийгдэж судлагдсан байдал;

3.2.11. эцсийн үр дүнгийн талаарх төсөөлөл, шинэлэг, дэвшилттэй тал;

3.2.12. эдийн засаг, нийгмийн болон шинжлэх ухааны ач холбогдол;

3.2.13. зорилт, төслийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө;

3.2.14. үр дүнг шилжүүлэх, борлуулах, ашиглах боломж, төслийн өртгийг нөхөх урьдчилсан тооцоо, хугацаа (бусдад худалдах, лицензийн гэрээгээр ашиглуулах, төслийг санаачлагч өөртөө үлдээх гэх мэт);

3.2.15. өртөг зардлыг тооцсон товчоо, түүний задаргаа, захиалагчаас гаргах хөрөнгийн хэмжээ, холбогдох бусад материал;

3.2.16. лаборатори, туршилтын бааз;

3.2.17. үр дүнг хүлээлгэн өгөх, хянан магадлагаа хийлгэх, нэвтрүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийн урьдчилсан тооцоо;

3.2.18. гүйцэтгэгч байгууллагаас төсөл хэрэгжүүлэхийг дэмжсэн албан бичиг.

Дөрөв. Төсөл сонгон шалгаруулах

4.1. Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагаас тавигдсан болзол, нөхцөл, шаардлагыг бүрэн хангасан төслийг сонгон шалгаруулалтад хамруулна.

4.2. Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага нь суурь судалгааны төслийн саналыг онолын болон хэрэглээний чиглэлийн гэж ангилан, сонгон шалгаруулалтыг тус тусад нь явуулж болно.

4.3. Сонгон шалгаруулалтад оролцох төслүүдийн агуулга, үр дүнгийн даалгаврын давхардал, гүйцэтгэгч, удирдагчийн өмнө нь хэрэгжүүлсэн төслийн гүйцэтгэлийн байдалд сан хяналт тавина. Өмнө хэрэгжүүлсэн төслийн үр дүнг гэрээнд заагдсан хугацаанд хүлээлгэн өгөөгүй гүйцэтгэгч, төслийн удирдагчийг дараагийн сонгон шалгаруулалтад оролцуулахгүй.

4.4. Гүйцэтгэгчээс ирүүлсэн төслийн саналд үнэлгээ өгч, дүгнэлт гаргах мэргэжлийн шинжээчдийг ажиллуулах ба шинжээчийг сонгон шалгаруулах ажлыг шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага зохион байгуулна. Шинжээч нь төслийн саналд үнэлгээ өгч, дүгнэлт гаргахдаа шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан аргачлалыг мөрдөнө.

4.5. Цахим хэлбэрээр ирүүлсэн төслийн санал тус бүрт 3-аас доошгүй шинжээч бичгээр үнэлгээ өгнө. Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага нь үнэлгээний дүнг нэгтгэж, дүнгийн талаар төслийн санал ирүүлэгсдэд мэдэгдэнэ. Шинжээчдийн олонхийн саналаар дэмжигдсэн төслийг дараагийн шатны сонгон шалгаруултад оролцуулна.

4.6. Шинжээчийн дүгнэлтээр тэнцсэн гүйцэтгэгч төслийн эх баримт бичгийг 2 хувь хэвлэн баталгаажуулж, шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагад 5 хоногийн дотор хүргүүлнэ.

4.7. Удирдагч төслийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг салбар зөвлөлийн хуралд биечлэн танилцуулна. Удирдагч хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар танилцуулах боломжгүй тохиолдолд түүний багийн гишүүн танилцуулж болно.

4.8. Салбар зөвлөл нь төсөлд өгсөн шинжээчийн үнэлгээ, төслийн талаарх мэдээлэлтэй танилцах замаар төслийг сонгон шалгаруулна.

4.9. Салбар зөвлөлөөс шалгаруулсан төслүүдийн үр дүнгийн даалгавар, төсөвт өртгийг хянан магадлаж, санхүүжүүлэх саналыг сан захиалагчтай хамтран боловсруулна.

4.10. Салбар зөвлөл нь төсөл сонгон шалгаруулсан талаарх дүгнэлтээ шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд танилцуулна. Шинээр хэрэгжүүлэх төслийн жагсаалтыг шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

4.11. Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага төслүүдийн сонгон шалгаруулалтыг тухайн оны эхний хагас жилд багтаан энэ журамд заасны дагуу явуулна. Төслүүдийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах санхүүжилтийн төсвийн саналыг улсын төсөвт тусгана.

4.12. Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага төслийн сонгон шалгаруулалт дууссанаас хойш 7 хоногт багтаан шалгаруулалтын дүнгийн талаар төслийн удирдагчдад цахим хэлбэрээр мэдэгдэнэ.

4.13. Нууцын зэрэглэлтэй төслийн хувьд шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын нууцын асуудал эрхэлсэн албан тушаалтан шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд танилцуулж шийдвэр гаргуулна. Энэ төслийн үр дүнг захиалагч хариуцна.

Тав. Гэрээ байгуулах

5.1. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх Үндсэн чиглэл, тухайн оны Төсвийн тухай хууль хүчин төгөлдөр болсноос хойш 15 хоногт багтаан төслийн төсөвт өртгийг захиалагч болон сангийн оролцоотойгоор шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага тодотгоно.

5.2. Төслийн захиалагч, санхүүжүүлэгч, гүйцэтгэгч (цаашид “талууд” гэх) нь шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан үлгэрчилсэн загварын дагуу гэрээг энэхүү журмын 5.1-д заасны дагуу төсвийг тодотгон хянаснаас хойш 30 хоногт багтаан байгуулна.

5.3. Төсөл хэрэгжүүлэхэд оруулсан хөрөнгө оруулалтын үр дүнд бий болсон үндсэн хөрөнгийг төсөл дууссаны дараа хэрхэн эзэмших талаар гэрээнд тусгана.

5.4. Төслийн гүйцэтгэгч төсөл хэрэгжүүлэх гэрээг 4 хувь үйлдэж холбогдох байгууллагад хүргүүлнэ.

5.5. Шинжлэх ухаан, технологийн арга хэмжээнд зарцуулах төсөв хүрэлцэхгүй тохиолдолд шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага нь захиалагчтай хамтран төслийн хэрэгжилтэд зохицуулалт хийх талаар санал боловсруулж, Шинжлэх ухаан, технологийн үндэсний зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн шийдвэрлүүлж болно.

Зургаа. Төслийг санхүүжүүлэх

6.1. Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага нь сангийн хөрөнгөөс төслүүдийг санхүүжүүлэх хөрөнгийн хувь хэмжээг Шинжлэх ухаан, технологийн үндэсний зөвлөлийн зөвлөмжийг үндэслэн тогтооно.

6.2. Аж ахуйн нэгжтэй хамтарсан захиалгат болон гадаадад хамтарсан төслийн санхүүжилтийн төрийн захиргааны төв байгууллагад ногдох хөрөнгийн хувь хэмжээг Сангаас санхүүжүүлнэ.

6.3. Төслийн зардал нь дараах бүрдэлтэй байна:

6.3.1. судлаачдын цалин хөлс;
6.3.2. судалгаа шинжилгээ, сорилт туршилтад шаардагдах материал, эм, урвалж бодис, туршилтын амьтан, нэг удаагийн хэрэглэгдэхүүн худалдан авах зардал;

6.3.3. эрдэм шинжилгээний хурал, семинар, үзэсгэлэнгийн зардал;

6.3.4 гадаад, дотоод томилолт, гадаадын эрдэмтдийн болон хээрийн судалгааны зардал;

6.3.5. багаж, тоног төхөөрөмж, компьютер, сэлбэг хэрэгсэл, программ хангамж худалдан авах, суурилуулах, засвар үйлчилгээ хийлгэх зардал;

6.3.6. эрдэм шинжилгээ, патентын мэдээллийн санд хандах болон архив, номын сангийн үйлчилгээний төлбөр;

6.3.7. мэргэжлийн үнэлгээнд үндэслэн нийтэлдэг олон улсын эрдэм шинжилгээний сэтгүүлд өгүүлэл нийтлүүлэх төлбөр;

6.3.8. Монгол Улсад патент, ашигтай загвар мэдүүлэхтэй холбоотой зардал;

6.3.9. судалгааны үр дүнг түгээн дэлгэрүүлэх зардал;

6.3.10. төслийн явц, үр дүнд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх зардал;

6.3.11. дээж шинжлүүлэх, социологийн судалгаа хийх, мэдээлэл худалдан авах, хэвлэлийн эх бэлтгэл, хэвлэлт, орчуулга зэрэг бусдаар гүйцэтгүүлэх ажлын төлбөр;

6.3.12. түрээсийн зардал.

6.4. Төслийн төрөл, шинж чанар, түүний үр дүнг ашиглах хүрээ, худалдан борлуулах боломж зэргийг харгалзан төслийг дор дурдсан хэлбэрээр санхүүжүүлнэ:

6.4.1. буцалтгүй хэлбэрээр санхүүжүүлэх;

6.4.2. эргэн төлөгдөх нөхцөлтэйгээр санхүүжүүлэх;

6.4.3. төслийн зардлын тодорхой хувийг санхүүжүүлэх.

6.5. Төслийг санхүүжүүлэх хэлбэрийг шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн тогтооно. Санхүүжилтийн хэмжээ, хугацаа, хэлбэрийг гэрээнд тусгана.

6.6. Төсөл хэрэгжүүлэх явцад түүний санхүүжилтэд өөрчлөлт оруулах шаардлага гарсан тохиолдолд захиалагч, санхүүжүүлэгч хамтран

санал боловсруулж, шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагад тавьж шийдвэрлүүлнэ.

6.7. Үргэлжлэн хэрэгжиж байгаа төслийн төлөвлөгөөт оны зардлыг тодорхойлохдоо төрийн захиргааны байгууллагаас анх баталсан нийт төсөвт өртгийн тухайн оны хуваарийг үндэслэл болгоно.

6.8. Төслийн төсөвт өртөг, зардлыг тодорхойлох, түүний зарцуулалтад санхүүгийн хяналт тавих асуудлыг шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан журмаар зохицуулна.

Долоо. Хэрэгжилт, гүйцэтгэлд тавих хяналт

7.1. Төслийн арга зүйн түвшин, хэрэгжилтийн явц, хугацаа, үр дүн, үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд нэвтрүүлсэн байдал, санхүүгийн үйл ажиллагаанд эрх бүхий байгууллага хяналт тавина. Хяналтын зардал нь төслийн нийт зардлын нэг хувиас хэтрэхгүй байна.

7.2. Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага төслийн хэрэгжилтийн явц, үр дүнд хяналт тавих үүрэг бүхий орон тооны бус шинжээчийн багийг ажиллуулж болно. Шинжээчийн баг нь дүгнэлтээ салбар зөвлөлд оруулж хэлэлцүүлнэ.

7.3. Төслийн гүйцэтгэлийн явц захиалагч, санхүүжүүлэгчээс үл хамаарах шалтгаанаар удаашрах, үр дүн нь гэрээнд заасан шаардлагыг хангаагүй тохиолдолд захиалагч, санхүүжүүлэгч нь хугацаанаас өмнө гэрээг цуцлах, санхүүжүүлсэн хөрөнгийг гүйцэтгэгчээр нөхөн төлүүлэх талаар шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагад санал тавьж шийдвэрлүүлнэ.

7.4. Төсөл зарлах, төслийг сонгон шалгаруулах, хэрэгжилтийн явцад хяналт-шинжилгээ хийх, үр дүнтэй нь танилцах, шинжээч ажиллуулахтай холбогдон гарах зардлыг сан хариуцна.

Найм. Төслийн үр дүнг хянан магадлах,
баталгаажуулах, мэдээлэх, тайлагнах

8.1. Төслийн үр дүн нь дор дурдсан хэлбэртэй байна:

8.1.1. онолын судалгааны тайлан, онолын үндэслэл, үзэл баримтлал, загвар, нэг сэдэвт бүтээл, эрдэм шинжилгээний өгүүлэл;

8.1.2. шинэ болон шинэчилсэн бүтээгдэхүүн, бүтээгдэхүүний загвар;

8.1.3. шинэ болон шинэчилсэн технологи, технологийн заавар;

8.1.4. техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, түүний эд анги, туршилтын загвар, ажлын зураг;

8.1.5. үйлдвэрлэл, үйлчилгээ явуулах техник-эдийн засгийн урьдчилсан судалгаа, үндэслэл, зураг, тооцоо;

8.1.6. судалгаа, туршилт, боловсруулалтын ажил болон үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашиглах бусад төрлийн заавар, журам, аргачлал, эмчилгээ, оношилгооны шинэ дэвшилтэт арга, зөвлөмж, математик загвар, бодлогын алгоритм, программ хангамж, стандарт, норм, схем;

8.1.7. туршилтын үйлдвэр, цех, үйлчилгээний нэгж.

8.2. Төслийн үр дүнг дор дурдсан баримт бичгүүдээр баталгаажуулна:

8.2.1. мэргэжлийн хянан магадлагаанд үндэслэн нийтэлдэг гадаад, дотоодын мэргэжлийн сэтгүүлд хэвлүүлсэн өгүүлэл, нэг сэдэвт бүтээл;

8.2.2. үндэсний болон олон улсын патент, патентын мэдүүлэг;

8.2.3. бүтээгдэхүүний загвар, ашигтай загварын гэрчилгээ;

8.2.4. үндэсний болон олон улсын стандарт, норм, норматив;

8.2.5. техник, технологийн баримт бичгийн иж бүрдэл;

8.2.6. захиалагчийн дүгнэлт.

8.3. Захиалагч төслийн үр дүнг гүйцэтгэгчээс хүлээн авснаас хойш 30 хоногт багтаан шинжээчээр хянан магадлагаа хийлгэж, дээрх үр дүнгээр баталгаажуулаагүй төслийн удирдагчийн цаашид төсөл хэрэгжүүлэх эрхийг хязгаарлах эсэх талаар дүгнэлт гаргуулна.

8.4. Төслийн гүйцэтгэлийг дор дурдсан 2 хэлбэрээр тайлагнана:

8.4.1. захиалсан үр дүн, санхүүжилтийн талаар зохих журмын дагуу бичсэн төслийн тайланг захиалагч, санхүүжүүлэгчид тогтоосон хугацаанд нь хүлээлгэн өгөх;

8.4.2. төслийн хүрээнд бий болсон шинжлэх ухааны шинэ мэдлэг (энэ журмын 8.2-т тусгагдсан баримтаар баталгаажсан)-ийн талаар улсын стандартын дагуу бичсэн эрдэм шинжилгээний ажлын тайланг итгэмжлэн хадгалагчид төсөл дууссанаас хойш 3 сарын дотор цахим болон хэвлэмэл хэлбэрээр хүлээлгэн өгөх.

Ес. Төслийн үр дүнг хүлээлгэж өгөх, санхүүгийн
өр авлагыг барагдуулах

9.1. Гүйцэтгэгч нь төсөл дууссанаас хойш 3 сарын дотор түүний үр дүнг захиалагчид актаар хүлээлгэж өгнө. Төслийн үр дүнг хүлээлгэн өгөхдөө шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан “Шинжлэх ухаан, технологийн төслийн үр дүнг үнэлж, хүлээн авсан акт”-ын үлгэрчилсэн загварын дагуу 4 хувь үйлдэж захиалагч, гүйцэтгэгч, санхүүжүүлэгч болон шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагад тус бүр нэг хувийг хадгалуулна.

9.2. Төслийн захиалагч нь шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуулийн 17.5-д заасан хугацаанд захиалгат төслийн үр дүнг нэвтрүүлэх, ашиглах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэн, энэ талаар хийсэн ажлын мэдээ, тайланг Үндэсний зөвлөлд тайлагнана.

9.3. Захиалгат төслийн захиалагч, гүйцэтгэгч нь хүлээн авсан үр дүнгээ үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд ашиглаагүй эсхүл ашиглах бололцоогүй үр дүн захиалсан бол төсөлд зарцуулсан хөрөнгийг санд буцаан төлнө. Буцааж төлөөгүй тохиолдолд төсөл захиалах эрхийг 1 жилийн хугацаагаар хасаж болно.

9.4. Гэрээнд заасан шаардлагыг хангаагүй гэсэн үндэслэлээр захиалагч төслийн эцсийн үр дүнг хүлээн авахаас татгалзсан тохиолдолд уг ажлыг дахин гүйцэтгүүлэх буюу санхүүжүүлсэн хөрөнгийг гүйцэтгэгчээр нөхөн төлүүлэх арга хэмжээг авна. Энэ тохиолдолд тухайн гүйцэтгэгчийн төслийн сонгон шалгаруулалтад оролцох эрхийг 3 жилийн хугацаагаар түдгэлзүүлнэ.

9.5. Төслийн гүйцэтгэгч энэхүү журмын 8.4, 9.1 дэх заалтад заасныг зөрчсөн тохиолдолд уг ажлын удирдагчийн төсөл удирдах эрхийг 3 хүртэл жилийн хугацаагаар түдгэлзүүлнэ.

9.6. Төсөл хэрэгжүүлэхтэй холбогдон үүссэн маргааныг шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага хүлээн авч шийдвэрлэнэ. Хэрэв гомдол гаргагч энэхүү шийдвэрийг эс зөвшөөрсөн тохиолдолд асуудлаа шүүхэд тавина.

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакци.
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот

И-мэйл: turiin_medecelel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 1.25

Индекс: 14003